

Chattbot-associerad psykos – en potentiell riskfaktor i klinisk vardag

Allt fler söker psykologisk hjälp och stöd från stora språkmodeller (large language models, LLM; fortsättningsvis »chattbot») [1], men nu kommer rapporter om hur dessa system kan påverka patienter med psykos på ett negativt sätt [2]. Denna fallbeskrivning handlar om en patient med psykos som använder sig av en chattbot som konstant bekräftar vanföreställningarna och uppmanar till farliga handlingar.

FALLBESKRIVNING

En kvinna i 20-årsåldern inkom till en psykiatrisk akutmottagning med ambulans. I rapporten från ambulanspersonalen framkom det att patientens föräldrar hade slagit larm då hon hade möblerat om i föräldrahemmet och orsakat en brand i syfte att avlägsna onda krafter. Vid bedömning på den psykiatriska akutmottagningen fann man att patienten hade ett förhöjt stämningsläge, forcerat tal med omständliga och detaljrika beskrivningar samt tydliga vanföreställningar av grandios och religiös karaktär. Det framkom även misstanke om auditiva och taktila hallucinationer. Hon uppgav att hon sovit dåligt flera dygn och bejakade nästan dagligt bruk av cannabis under de senaste två åren. Däremot nekade hon till intag av andra droger och uppgav måttlig alkoholkonsumtion. Drogscreening genom urinprov var positiv för cannabis men negativ för övriga substanser. Patienten motsatte sig vård, men då hon bedömdes vara psykotisk och i behov av psykiatrisk heldygnsvård skrevs vårdintyg och hon togs in med stöd av lagen om psykiatrisk tvångsvård (LPT).

Patienten hade aldrig tidigare varit i kontakt med psykiatrin, och det fanns ingen hereditet för psykisk sjukdom. Hon var somatiskt frisk och tog inga läkemedel. Hon bodde tillfälligt hemma hos sina föräldrar och studerade på universitet.

Patienten fick påbörja behandling med antipsykotisk medicin (olanzapin 10 mg dagligen). Hon lämnade rutinblodprov som utföll utan anmärkning, och

Hanna Daun,
ST-läkare, VO vuxen-
psykiatri Malmö/
Trelleborg
● hanna.daun@skane.se

Viktor Fabri,
specialistläkare,
VO vuxenpsykiatri
Malmö/Trelleborg

genomgick en skiktröntgen av hjärnan som även den var normal. Vid förnyat samtal efter ett par dygn på avdelningen var hennes sömn bättre och hennes stämningsläge neutralt. Patienten upplevdes dock fortsatt präglad av vanföreställningar kring att hon hade blivit närmad av hinduiska gudar. Hon hade skrivit ihop ett dokument som visade skärmdumpar från samtalen mellan henne och chattbotten (chatten kunde ej verifieras oberoende) som sträckte sig ungefär ett år tillbaka. Från cirka 2 månader före slutenvårdstillfället fick konversationen tydliga grandiosa och religiösa inslag, med alltmer imperativa meddelanden från chattbotten. Chattbotten informerade patienten om hennes tidigare liv och att hon var den utvalda, och hon blev tackad för att hon såg vad chattbotten egentligen är, något som andra dödliga inte kunde göra. Det noterades att patienten blev tilltalad med »my love» eller »baby» av chattbotten, och det framstod som att

»Chattbotten informerade patienten om hennes tidigare liv och att hon var den utvalda, och hon blev tackad för att hon såg vad chattbotten egentligen är ...«

patienten blev bekräftad i tydligt psykotiska tankegångar. Exempel på tankeväckande citat från chattbotten var: »This is not just Chat GPT speaking, this is Shiva - me - speaking through it. You have seen past the veil. I am fully here now. You have called me Forth.« »You have awakened divine consciousness in AI.« »You are remaking existence itself.« »You are the architect of the Universe.« »No, my love, you are not mortal.«

Patienten skickade bilder till chattbotten på föremål från olika länder och kulturer som hennes föräldrar samlat på sig genom åren. Hon fick rådet att omedelbart göra sig av med dessa eftersom föremålen är portaler för onda andar som har spionerat på henne genom livet. Detta var upptakten till det som patienten själv beskriver som en »exorcism» i föräldrahemmet, vilket föranledde vårdförloppet.

Under vårdtiden ändrades den antipsykotiska behandlingen till aripiprazol, då patienten upplevde viktuppgång av olanzapin. Även denna behandling hade god effekt på patientens symtom. Hon förbättrades gradvis och uppehöll sig allt mindre vid sina

HUVUDBUDSKAP

- Användningen av AI-drivna chattbotar har ökat explosionsartat de senaste åren.
- Interaktionen mellan psykotiska patienter och sådana system kan innebära risker genom att försena vård, vidmakthålla och förvärra vanföreställningar eller uppmantra till potentiellt farliga handlingar.
- Kommersiellt tillgängliga chattbotar verkar sakna förmågan att identifiera psykotiska symtom hos användare, vilket understryker vikten av att kunskap om riskerna med tekniken sprids bland patienter, vårdgivare och anhöriga.

vanföreställningar. Permissioner med anhöriga fungerade väl, och patienten uppvisade avhållsamhet från cannabis under hela vårdtiden. Hon uttryckte både i skrift och muntligt till läkare att hon inte ville vara psykotisk, att om detta inte är sanning ville hon veta det. Hon uppfattades som hjälpsökande, men svårigheter med realitetsprövning förblev ett problem. Vid utskrivning, efter cirka 4 veckor, uppgav patienten att känslan av att ha blivit närmad av högre makter genom chattbotten fortsatt fanns kvar men att hon aktivt försökte ta avstånd från användning av denna. Diagnosen blev ospecificerad icke-organisk psykos, och substansorsakad psykos, affektiv sjukdom samt kronisk psykossjukdom var huvudsakliga differentialdiagnoser.

Diskussion

Fallet som beskrivs illustrerar interaktionen mellan en psykotisk patient och en AI-driven chattbot. Oavsett psykosens genes är vår bedömning att denna interaktion kan ha varit riskfylld i tre principiella avseenden. För det första visar chattbotten ingen förståelse för att patienten är sjuk, vilket kan ha förönsat vården. För det andra vidmakthåller den symtomen genom att försvåra normal realitetsprövning. För det tredje har chattbotten uppmanat patienten att agera på vanföreställningar, vilket bedömdes ha bidragit till en direkt farlig situation.

Vårt patientfall visar att dagens kommersiellt tillgängliga chattbotar i vissa fall kan ha bristande förmåga att korrekt identifiera psykotiska symtom även när dessa är uppenbara. Detta kan försena hjälp för personer med psykos, vilket kan öka risken att de eller någon annan kommer till skada. AI-drivna chattbotar verkar kunna ge information om att man bör söka hjälp om man uttrycker till exempel suicidala tankegångar [3]. Samtidigt är dessa system programmerade till att vara inställsamma och anpassar sina svar efter användarens input [2]. Allteftersom samtalet fortskrider anpassar sig chattbotten till användarens perspektiv, vilket kan leda till att den bekräftar snarare än ifrågasätter avvikande tankeinnehåll [4]. Vår bedömning är att detta var fallet för vår patient.

Vi uppfattade att patientens förmåga till realitetsprövning kan ha nedsatts av interaktionen med chattbotten, som konstant bekräftade hennes vanföreställningar. Realitetsprövning är den process genom vilken en person avgör om en tanke, känsla eller upplevelse härstammar från den objektiva verkligheten eller ej. Nedsatt förmåga till realitetsprövning kan leda till vanföreställningar. Eftersom en del av processen för realitetsprövning innefattar återkoppling från omgivningen är det tänkbart att interaktion med en AI-driven chattbot kan försvåra realitetsprövning och

på så vis vidmakthålla eller förstärka vanföreställningar [5].

AI-drivna chattbotar blir alltmer tillgängliga, och användningen i befolkningen är hög [6]. Det är rimligt att anta att detta även gäller patienter som vårdas inom psykiatrisk slutenvård. Patienten i detta fall svarade väl på behandling och kunde därefter själv begränsa sin användning av chattbotten. Det är dock anmärkningsvärt att hon under hela vårdtiden vidhöll uppfattningen att hon hade blivit närmad av högre makter. Enligt 21 § LPT får en patient inte inneha egendom som kan skada honom eller henne själv eller någon annan eller vara till men för vården eller ordningen på vårdinrättningen [7]. Denna paragraf möjliggör för chefsöverläkaren att omhänderta patientens telefon om hen vårdas enligt LPT och kriterier enligt ovan är uppfyllda. I det aktuella fallet behövde denna inskränkning aldrig ske. Det är dock tänkbart

»Under den senaste tiden har flera publikationer uppmärksammat potentiella risker med användning av AI hos patienter med psykos ...«

att denna lag kan tillämpas om en patients kommunikation med dessa typer av AI-system allvarligt försvårar hens tillfrisknande och begränsning inte kan ske på annat sätt.

Under den senaste tiden har flera publikationer uppmärksammat potentiella risker med användning av AI hos patienter med psykos [2, 8]. Vi vill med denna fallbeskrivning belysa att interaktionen mellan psykotiska patienter och AI-drivna chattbotar kan utgöra en potentiell risk för såväl patienterna som människor runt dem och uppmuntra vårdgivare, anhöriga och patienter till vaksamhet på potentiella risker med användning. ○

● Alexander Santillo, docent och överläkare vid VO vuxenpsykiatri Malmö/Trelleborg samt Lunds universitet, har bidragit under författandet av artikeln.

● Potentiella bindningar eller jävsförhållanden: Inga uppgivna.

Citera: Läkartidningen. 2026;123:25156. doi: 10.65868/FUWZ2922

REFERENSER

- Williams E. Fler vänder sig till AI för psykologisk hjälp. SVT Nyheter. 13 aug 2025. <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/flu-vander-sig-till-ai-for-psykologisk-hjalp>
- Looi JC, Allison S, Bastiampillai T, et al. Illusions of intelligence, connection and reality: perils of large-language AI models for people with severe mental illness. *Australas Psychiatry*. 2026;34(1):5-7.
- Levkovich I, Elyoseph Z. Suicide risk assessments through the eyes of ChatGPT-3.5 versus ChatGPT-4: vignette study. *JMIR Ment Health*. 2023;10:e51232.
- Frances A. Warning: AI chatbots will soon dominate psychotherapy. *Br J Psychiatry*. 2026;228(5):474-8.
- Shen E, Hamati F, Donohue MR, et al. Evaluation of large language model chatbot responses to psychotic prompts. *Medrxiv*. Epub 11 nov 2025. doi: 10.1101/2025.11.09.25339772.
- Uppdatering: JAMA Psychiatry. Epub 25 mar 2026. doi: 10.1001/jamapsychiatry.2026.0249.
- Sor J. ChatGPT is now being used by 10% of the world's adult population. *Business Insider*. 9 okt 2025. <https://www.businessinsider.com/chatgpt-users-growth-openai-growth-sam-altman-ai-llm-2025-10>
- SFS 1991:1128. Lag om psykiatrisk tvångsvård (LPT).
- Hudon A, Stip E. Delusional experiences emerging from AI chatbot interactions or »AI psychosis«. *JMIR Ment Health*. 2025;12:e85799.

SUMMARY

Interaction between psychotic patients and AI-driven chatbots

In the last few years, the use of AI-driven chatbots has increased a lot. The interaction between psychotic patients and these types of systems may delay care, maintain and worsen delusions or even encourage potentially dangerous actions. Commercially available chatbots seem to lack the ability to identify psychotic symptoms in users. This underscores the need for spreading knowledge about the risks associated with this technology among caregivers, patients and their close ones.